

1861 m. SPAUDINIAI — HIMNAI

DALIA GARGASAITĖ

1. Dėl „Giesmių nabožnų“ vertėjo ir
išleidimo metų

Visuomeninis ir politinis judėjimas Lietuvoje, Lenkijoje ir Baltarusijoje, užsibaigęs ginkluotu 1863 m. sukilimu, iš pradžių pasireiškė politinėmis religinėmis manifestacijomis¹. Buvo giedamos patriotinės giesmės ir himnai, parašyti įvairiu laiku ir įvairiomis progomis. Nors jie ir turėjo giesmės formą, bet ryškiai pabrėžtu politiniu turiniu smarkiai skyrėsi nuo bažnytinių giesmių. Tuo metu ypač populiarios tapo giesmės, kurios vėliau literatūroje buvo vadinamos nacionaliniais lenkų himnais. Lietuvoje lenkiškai ir lietuviškai buvo giedamos „Jeszcze Polska nie zginęła“ ir „Boże, coś Polskę...“ Jos buvo išverstos ne tik į lietuvių, bet ir į baltarusių, latvių, rusų ir ukrainiečių kalbas².

Keturių puslapių spaudinėlyje „Giesmės nabožnos“ išspausdintos dvi giesmės: „Giesme už tewine“ („Boże, coś Polskę...“ vertimas) ir „Giesme pas Marija, motina Dieva“³. Išleidimo duomenys ir vertėjas čia nenurodyti, todėl buvo neaiškumų, kada ir kur jis išleistas ir kas jį galėjo išversti. S. Baltra-

maitis jį datuoja 1863 m.³ V. Biržiška jį priskyrė M. Akelaičiui, spėdamas, kad jis išspausdintas Prūsijoje 1862 m.⁴ Vėliau V. Biržiška, suradęs šių giesmių rankraštinių tarminių variantą, rašė: „Kada, kieno ir kur šis rinkinėlis sudarytas, žinios nėra. Atrodo, kad tai vėlesnis nuorašas, gal S. Didžiulio rankos, originaliai paties A. B. (Baranausko) sudaryto rinkinio“⁵. Dėl giesmių vertėjo „Lietuviškojoje enciklopedijoje“ M. Biržiška taip svarstė: „Lietuviškai išvertė, o gal tik išleido kun. A. Baranausko (1835—1902) vertimą, Mikalojus Akelaitis (1829—1887), bene Jok. Geištoro suragintas, dar tais pat 1861 bene Klaipėdoje slapta išsp. drauge su „Giesme pas Marija, Motina Dieva“ (lapelyje „Giesmes nabožnos“)⁶. Tai gi M. Biržiška nebuvo tvirtai įsitikinęs, kad „Giesmes nabožnos“ yra A. Baranausko verstos. Čia pat jis rašė: „Buvo dar ir kitas vertimas („Dieve Augščiausias, kurs mūsų tėvynę per ilgus metus apiekoj turėjai“), kaip rodos, paplitęs Ukmergės (tad ir dab. Utenos aps.); jei Akelaičio išleistąjį vertimą ne Baranauskas yra išvertęs, tai šį ukmergiškį, tikriausia, ne kas kitas tik jis“⁷. Pagaliau V. Biržiška „Aleksandryne“ tuos

¹ Lietuvos TSR istorija. T. 2.—V., 1963, p. 12.

² Limanowski B. Historia powstania narodu Polskiego 1863 i 1864 r. Wyd. 2.—Lwów, 1909, s. 81; Штакельберг Ю. И. Русские переводы польских повстанческих песен.—Сб.: История и культура славянских народов. М., 1966, с. 75—88.

³ Балтрамайтіс С. Список литовских и древне-прусских книг, изданных с 1553 по 1903 год. 2-ое изд. С. Петербург, 1904, с. 68, поз. 728.

⁴ Biržiška V. Lietuvių bibliografija. D. 2. 1800—1864.—K., 1926, sk. 296, įrašas 1332.

⁵ Biržiška V. Nežinomi senieji lietuviški tekstai.—K., 1931, p. 97.

⁶ Lietuviškoji enciklopedija. T. 4.—K., (1936), sk. 450—451.

⁷ Ten pat, sk. 451.

svarstymus ir spėliojimus jau duoda kaip tikrą faktą ir skiria vertimą A. Baranauskui. Palyginę rankraštinį A. Baranausko archyve rastą tekstą su spaudinėlio „Giesmės nabožnos“ tekstu, esminių skirtumų nepastebėjome — tekstas tas pats, tik gerokai suliteratūrinta tarmiška kalba ir pakeista rašyba. Matyt, norėta giesmę padaryti suprantamą visos Lietuvos gyventojams. V. Biržiška teigia, kad giesmės A. Baranauskas išvertė 1861 m. pabaigoje ir M. Akelaitis išspausdino Prūsijoje 1862 (1861?) metais⁸. Tačiau R. Mikšytės nuomone^{*}, sprendžiant iš kalbos, vertė ne A. Baranauskas.

Naujų duomenų apie himnų vertimus pateikė tarybinis istorikas A. Smirnovas. Jis, tyrinėdamas 1863 m. sukilimą Lietuvoje ir Baltarusijoje, nurodė Peterburgo universiteto studentą Telesforą Nešukaitį⁹, kuris esą išvertė į lietuvių kalbą lenkišką himną¹⁰. Apie tai T. Nešukaitis rašė A. Gerceno ir N. Ogariovo redaguotame žurnale «Колокол». Jis nurodė, kad carinės valdžios organai ėmė persekioti himno „Boże, coś Polskę...“ giedotojus. Jie tarp lietuvių valstiečių paskleidė gandą, jog lenkų ponai norį grąžinti baudžiavą ir jog giedama „pańszczyzna“, o ne „ojczyzna“. Jis toliau rašė: „Gavęs atostogų Peterburgo universitete, kuriame aš tada buvau, parvažiavau į savo kraštą Žemaitiją 1861 m. kovo mėnesį. Tuo metu tik ką buvo pradėtas giedoti tas himnas. Nors Žemaitija ge-

rai supranta lenkiškai, tačiau vyriausybės ir (metropolitai) Semaškos agentų suklaidinta, aiškinosi šio himno prasmę visai kitaip...“¹¹ T. Nešukaitis rašė, kad iš vieno žemaičio apie tą himną jis sužinojo, jog caro valdžios agentai vaikšto po kaimus ir aiškina, gąsdindami valstiečius, kad esą lenkų ponai nori grąžinti baudžiavą. Todėl T. Nešukaitis nusprendęs himną padaryti suprantamą lietuviams valstiečiams. „Aš ėmiausi jį versti į mūsų, žemaičių, kalbą,— tęsia jis toliau,— ir man pavyko. Peterburge išspausdinau savo vertimą ir išsiunčiau jį į Žemaitiją“¹². Tačiau caro policijai pavyko gauti himno egzempliorių, ir Kauno policmeisteris Vasiljevas su žandarų pulkininku I. Skvorcovu nusiuntė jį į Peterburgą, pranešdami, kad, pasak gandų, himnas išspausdintas ten ir kad spausdinęs kažkoks studentas Telesforas N...“¹³ Iš kur policija sužinojo T. Nešukaitio pseudonimą, neiškiu. Toliau T. Nešukaitis rašė apie nemalonumus, kuriuos jis patyrė, patekęs į caro žandarų nagus, džiaugėsi iš jų ištrūkęs ir esąs emigracijoje.

Apie studentą T. Nešukaitį yra ir daugiau įdomių žinių. 1861 m. lapkričio 22 d. Kauno gubernatoriaus G. Krigerio raporte vidaus reikalų ministrui P. Valujevui pranešama, kad gubernatoriaus kanceliarijos ir kitų įstaigų valdininkai kauniečiai V. Ovsianas, T. Korzonas, F. Tomkevičius, J. Bernatovičius daly-

⁸ Biržiška V. Aleksandrynas. T. 3.—Čikaga, 1965, p. 389. V. Biržiškos manymu, kalbą pakeitė M. Akelaitis.

^{*} Asmeninė konsultacija.

⁹ Literatūroje T. Nešukaitio pavardės variantai tokie: lenkiškuose šaltiniuose Nie-szokoć, rusiškuose — Нешокоц, Нешокоць. Pavardė Nešukaitis paplitusi apie Raseinius, Jurbarką, Kapsuką.

¹⁰ Смирнов А. Ф. Восстание 1863 года в Литве и Белоруссии.—М., 1963, с. 69. Dar žinoma, kad T. Nešukaitis (Nešokotis) „Kaune ir kitur platino draudžiamas giesmes liet. kalba“. (Žr. Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. T. 2.—V., 1968, p. 688).

¹¹ Телесфоръ Н. (Т. Нешужайтис). Третье отделение сечет.—Колокол (Лондон), 1863, № 153, факс, изд. М., 1963, вып. 6, с. 1276.

¹² Ten pat.

¹³ Ten pat.

vauja dabartiniuose įvykiuose ir „platiną spausdintus papiktinančio himno egzempliorius žemaičių kalba“¹⁴. Pulkininkas I. Skvorcovas 1861 m. lapkričio 23 d. III skyriaus viršininkui generolui adjutantui žandarmerijos šefui V. Dolgorukovui raporte praneša, kad minėti asmenys rengiasi platinti liaudyje draudžiamo lietuviško himno spausdintus egzempliorius ir kad įtariamasis T. Korzonas, jog jis tą himną sukūręs. Dėl to jis buvo sekamas. Lapkričio 20 d. 6 val. vakare, sutemus, policija sužinojo, kad V. Ovsianas parsinešė ryšulį su spausdintais himnais. Po ketvirčio valandos žandarai padarė kratą jo bute, kur jis gyveno su kitais draugais, ir ant lovos rado apie 500 egz. „papiktinančio“ himno. „Vienas egzempliorius čia pridėdamas“, — rašoma raporte¹⁵. Tai buvo „Giesmės nabožnos“.

1862 m. vasario 27 d. I. Skvorcovo rašte V. Dolgorukovui pranešama, jog tardymo metu nustatyta, kad V. Ovsianas pas save ir iš dalies pas Kaune gyvenantį žydą Kaganą minėtus himnus laikė daugiau, negu du mėnesius, bet jų niekur neplatino, ir kad juos atnešė buvęs Peterburgo universiteto studentas T. Nešukaitis ir, jam nesant, įteikė jo tarnui Michailovskiui, kad šis perduotų V. Ovsianui. Toliau rašoma, kad „Nešukaitis, ėmęs slapstytis tuoj po Ovsiano areštavimo, nesurastas“¹⁶. Kadangi V. Ovsianas neprisipažino, policija negalėjo nustatyti, iš kur rastus himnus T. Nešukaitis gavo, kur jie išspausdinti ir kas juos išvertė į lietuvių kalbą.

Šis sutapimas, kad T. Nešukaitis parūpino platinimui „Giesmės nabožnas“, ir jo prisipažinimas, jog jis yra išvertęs

himną į lietuvių kalbą, leidžia daryti prielaidą, kad „Giesmės nabožnos“ ir yra jo verstos.

Suradus Leningrado srities archyve asmeninę studento T. Nešukaicio bylą (f. 14, ap. 5, b. 2105), sužinota jo biografija ir tiksli gimimo data. Byloje prisegta ištrauka iš metrikos: gimęs 1841 m. sausio 5 d. Šaukliuose, Šiluvos parapijoje, Juozapotos Petravičiūtės ir Benedikto Nešukaicio šeimoje. Čia dar pridėtas dokumentas, patvirtinantis jo kilimą iš dvarininkų ir nurodantis, kad dėl neturto jis negali šio dokumento apiforminti herbiniam popieriuje. 1860 m. rugpjūčio 5 d. pareiškime Peterburgo universiteto rektoriui dvarininkaitis Telesforas Nešukaitis, Benedikto sūnus, prašė priimti jį į Fizikomatematikos fakultetą, į Gamtos mokslų skyrių. Jis baigė Kauno gimnaziją 1861 m. gerais ir labai gerais pažymiais, ir tai jam suteikė teisę įstoti į universitetą be stojamojo egzamino. Kiti dokumentai rodo, kad T. Nešukaitis priimtas į universitetą 1861 m. rugsėjo 15 d. Yra išlikusi jo studijų knygelė, bet joje nėra nė vieno pažymio. 1861 m. gruodžio 12 d. jis prašo universiteto vadovybę leisti jam pereiti į Teisės mokslų fakultetą. Tame pačiame aplanke yra išlikęs dar vienas dokumentas, liudijantis, kad T. Nešukaitis 28 dienoms išleidžiamas būtinu reikalu į Mogiliovo guberniją. Studijų data kažkodėl nesutampa (žr. p. 52).

Yra žinoma, kad T. Nešukaitis mokėsi Italijos karo mokykloje, kuri veikė nuo 1861 m. spalio mėn. iki 1862 m. birželio 26 d. Genujoje ir Cuneo miestuose ir rengė vadus sukilimui. Jis kovojo M. Langevičiaus būryje, vėliau buvo P. Suzino būrio karininkas¹⁷.

¹⁴ Revoliucinis pakilimas Lietuvoje ir Baltarusijoje 1861—1862 m. — M., 1964, p. 380.

¹⁵ Ten pat, p. 381.

¹⁶ Ten pat, p. 405—406.

¹⁷ Maksimaitienė O. Lietuvos sukilėlių kovos 1863—1864 m. — V., 1969, p. 53, 180—181.

Lenkų istorikas, sociologas ir publicistas B. Limanovskis apie sukilimo vadus P. Suziną ir T. Nešukaitį rašė: „Lietuviai jį vadino savaip Zuzinas ir spietėsi į jo gretas. Jo būryje žmonės jautėsi gerai, o karštas patriotas lietuvis ir tikras liaudininkas Telesforas Nešukaitis (Nieszokoć) buvo instruktoriumi ir šeimininkaudamas čia karo komandas duodavo lietuvių kalba“¹⁸.

1863 m. gegužės 17 d. P. Suzinas kreipėsi į Augustavo vaivadijos sukilėlių 4-ojo būrio vadą A. Andruškevičių, prašydamas suteikti laipsnį dalgininkų vadui T. Nešukaičiui, laikydamas jį „itin gabiu žmogumi, išlaikančiu šaltakraujiskumą ir stiprią dvasią mūšyje, o tai jis įrodė susirėmime prie Būdos“, kuris įvyko 1863 m. gegužės 11 d.¹⁹ O 1863 m. birželio 17 d. jis paskiriamas vietoje buvusių vadų V. Hlaskos ir P. Suzino. Vadovaudamas būriui, kuris veikė Seinų ir Marijampolės apskrityse, jis buvo populiarus. Į nelaisvę pateko birželio 20 d., vykdamas gydytis. Caro žandarams jis pasisakė esąs Antanas Budrys. Liudininkų pagalba nutačius, kad jis buvo sukilėlių vadas, karo teismas jį nuteisė mirti, ir 1864 m. kovo 3 d. Daugpilyje jis buvo sušaudytas²⁰.

N. Pavliščevas monografijoje apie 1861—1864 metų įvykius rašo, kad litografuotą spaudinėlį „Śpiewy nabożne polskie“ su aukščiausiojo akim, palmės šakele ir perlaužtu kryžiumi, apjuostu erskėčių vainiku, viršelyje berniukai pardavinėjo Varšuvos gatvėse 1861 m. Tokį leidinėlį jis nusipirko 1861 m. birželio mėnesį. Pirmiausia čia buvo išspausdinta giesmė „Modlitwa za ojczyz-

nę. Dawny tekst“ (5 posmeliai senojo teksto ir 6 — naujos redakcijos). N. Pavliščevas perspausdino lenkišką tekstą ir lygiagrečiai po kiekvienos eilutės rusišką vertimą²¹.

Iš lenkiško leidinėlio aprašymo atrodo, kad ir jis, ir „Giesmės nabożnos“ apipavidalintos panašiai. Deja, leidinėlio „Śpiewy nabożne polskie“ nepavyko surasti, todėl negalima pasakyti, koks vertimo santykis su originalu. Su vėlesniais tekstais lyginti nėra prasmės, nes jie ilgainiui gerokai keitėsi.

„Giesmės nabożnos“ yra tapusios bibliografinė retenybe. Jų tekstą yra perspausdinęs A. Janulaitis²².

2. Giesmė. „Dieve, kurs mūsų karalystę šventą...“

Spaudinėlis „Dieve, kurs mūsų karalystę šventą...“ (egzempliorius saugomas Lietuvos TSR CVIA, f. 378, P. S., 1861 m., b. 102, b. 5, lap. 88) iki šiol niekur nebuvo publikuotas. Tai kitas lenkų himno „Boże, coś Polskę...“ vertimas, todėl jis čia spausdinamas, norint atkreipti tyrinėtojų dėmesį. Apskritai 1861 m. lenkų himnų vertimai yra įdomi ir dar nepakankamai ištyrinėta literatūrinė problema. XIX a. vidurio lietuvių poezija yra palyginti negausi, todėl himnų vertimai, kaip politinės poezijos pavyzdžiai, papildo lietuvių poezijos aruodą. Vertėjas nežinomas. Tekstas išspausdintas priede.

3. Giesmė. „Dieve, kurs mūsų karalystę šventą...“ (kitas spausdinys)

Lietuvos TSR Mokslių Akademijos Centrinės bibliotekos Rankraščių sky-

¹⁸ Limanowski B. *Historya...*, s. 299.

¹⁹ Sukilimas Lietuvoje ir Baltarusijoje 1863—1864.—M., 1965, p. 293—294.

²⁰ *Revolucinis pakilimas...*, p. 669—670.

²¹ Павлищев Н. И. *Седмицы польского мятежа 1861—1864. Т. 4.—С. Петербург, 1887, с. 246—247.*

²² Janulaitis A. Spausdintieji ir nespausdintieji 1863—64 m. sukilimo raštai.—Karo archyvas (K.), 1925, t. 1, p. 210—211.

riuje (f. 22, b. 4) saugomas iki šiol bibliografams nežinomas spaudinys, kurio tekstas toks pat, kaip ankstesniojo, tik čia sutrumpintas (5 posmai) ir išspausdintas vienoje lapo pusėje.

4. „Neprapuls mūsų tėvynė, pakol mes gyvensma...“

Panevėžyje, už miesto, 1861 m. rugpjūčio 29 d. įvyko anticarinė demonstracija, kur buvo dalinamos knygelės liaudžiai. Egzempliorius neišlikęs, bet jo nuorašas saugomas LTSR CVIA, f. 378, 1861 m., P. S., b. 111a, lap. 30—31.²³ Knygelės pavadinimas nežinomas, o gal jo ir nebuvo. Nuoraše yra dvi giesmės: „Neprapuls mūsų tėvynė, pakol mes gyvensma“ (5 posmai) ir Giesmė. „Dieve aukščiausias, kurs mūsų tėvynė...“ (6 posmai).

Tai lenkų himnų „Jeszcze Polska nie zginęła...“ ir „Boże, coś Polskę...“ laisvi vertimai. Pirmojo himno laisvi vertimai ir sekimai Lietuvoje buvo plačiai dainuojami. Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Lietuvos kalbos ir literatūros instituto tautosakos rankraštyne yra apie 20 užrašymų iš įvairių Lietuvos vietų. Jie, žinoma, tarp savęs daugiau ar mažiau skiriasi, kiti užrašyti tik fragmentiškai.

Pirmasis jo posmas skamba taip:
Neprapuls mūsų tėvynė, pakol mes
gyvensma,
Neprietelius mūsų žemės visus
išnaikinsma.

Šios dainos variantai ragino liaudį į kovą su Lietuvos pavergėjais, aukštino unijines idėjas. Tačiau kai kuriuose iš jų (o ir minėtame spausdintame tekste)

randame ir socialinių motyvų. Valstiečių troškimą turėti savo teisių ir laisvių neliečiamybę rodo eilutė „tuomet ponai ir muzikai visi lygūs būsime“.

Amb. Jonynas teisingai nurodo, kad „ši daina akivaizdžiai parodo, kaip karais liaudyje gyvuojančiuose kūriniuose idėjiškai įžiūrima toliau savo laikmečio, išvelgiama skvarbiau į ateitį, kurią neišvengiamai ruošia viso gyvenimo raida“²⁴. Beje, šią dainą dainavo jaunystėje ir rašytoja Zemaitė.

Kadangi liaudies kiek perkurtus, bet artimus du šio himno variantus yra paskelbę A. Janulaitis²⁵ ir V. Bičiūnas²⁶, todėl šio teksto nėra reikalo publikuoti. Įdomu pažymėti, kad V. Bičiūnas šio himno vertėju spėja esant kunigą K. Siaurimavičių. Tai būtų dar vienas vardas mūsų literatūroje. Šių eilučių autorei pavyko sužinoti, kad Kanutas Siaurimavičius (lenkiška pavardės forma Canutus Sawrymowicz) maždaug nuo 1850 iki 1868 m. kunigavo Svėdasuose, apie 1868—1871 m.— Ilukstėje ir apie 1872—1873 m.— Subatėje (Latvija). Čia ir mirė 1873 m., sulaukęs 56 metų amžiaus. Taigi, matyt, buvo gimęs apie 1817 metus. Apie jo kilmę, mokslą ir kūrybą kol kas nieko nėra žinoma.

Antrojo himno vertimas taip pat gali būti įdomus literatūros tyrinėtojams, nes čia vėlgi yra kitas, savarankiškas vertimas, kuriame kalbama ir apie lietuvius („dieve mieliausias, veizdek ant lietuvių“, „tegul vienybėj lenkai ir lietuviai su savi gyvena“). Čia vertėjas laisvai elgėsi su tekstu, palietė ir lietuviams aktualius klausimus, tuo pačiu priartino jį prie skaitytojo.

²³ Revoliucinis pakilimas... p. 266.

²⁴ Jonynas Amb. Liaudies rašytoja ir liaudies kūryba.—Literatūra ir kalba. T. 12. Zemaitė. V., 1972, p. 461.

²⁵ Janulaitis A. Spausdintieji... p. 209.

²⁶ Bičiūnas V. Kun. Jonas Katelė ir jo laikai.—K., 1934, p. 260.

PRIEDAS

Giesme

Diewe kurs musu Karaliste szwenta
Per ilgus amžius apiekoj turejėj
Kurs Ja užlajkiėj twirta sawo ranka
Sunkieme wargie gialbetie norejėj.

Priesz ta Ałtoriu szaukiem per
malone.

Tewiszkia musu sugražink mums
Pone.

Ne senėj mumis atemėj walnasty
O kraujo musu plaukie upe czysta
Kaj sunku ira newaloj paprasty
Kuriems Tewyszke niekad ne sugrįszta.
Priesz ta Ałtoriu t. t.

Tu Diewe paskuj ant mus zwilkterejėj
Už wiera szwenta Lankus pabudynaj
Ir wysaru swietuj parodit norejėj
Kad ir warguose garbia Ju auksztynaj.
Priesz ta Ałtoriu t. t.

Sugražink mumis senowes twirtibe
Duok gausus wajsius małoningas Tewe.
Duok zgada wysiems mejle ir wienibe

LTSR knygu rūmai

Piarstok korotie užrustintas Diewe.
Priesz ta Ałtoriu t. t.

O Diewe kurio deszyne tejsynga
Plieninius ginktus laužo ir trupina
Łauszk neprietelus, mace stebuklinga
Duok mums sułauktie szcziesliwa adina.

Priesz ta Ałtoriu t. t.
Diewe szwencziausies per stebuklus
Tawo

Attoling nuog mus wajnas ir korones
Lajkik wienibe kajp Aniohus sawo
Wienoj karunoj kataliku zmones.
Priesz ta Ałtoriu t. t.

Diewe szwencziausies jog isz Tawo
wawalos
Buwymas swieto ir szczestys paejna
Isztrauk isz sunkios tyronu newalos
Duok mums styprybia duokie ir
atmajna.

Priesz ta Ałtoriu t. t.

Wiens Tawo žodys gał pabudint žmones
Isz dulkiu žemes ir užlajkit swejkus
Jiej užsužijom ant Tawo korones
Korok mus Pone bet kajp Tewas
wejkus.

Priesz ta Ałtoriu t. t.

Įteikta 1978 m. spalio mėn.

ИЗДАНИЯ-ГИМНЫ 1861 г.

Д. ГАРГАСАЙТЕ

Резюме

Перед восстанием 1863 г. в Польше, Литве и Белоруссии проходили манифестации, которые проводились на улицах, в костёлах и т. д. Во время манифестаций распевались гимны «Boże, coś Polskę...», «Jeszcze Polska nie zginęła» и др., которые позже в литературе назывались польскими национальными гимнами. У них был явный политический оттенок, они звали к борьбе против царизма, несли идеи люблинской унии. Эти гимны стали популярными у разных народов — они бы-

ли переведены на русский, латышский, белорусский, украинский, литовский языки. Год издания «Giesmės pabožnos» был неизвестен. Теперь установлено, что оно выпущено в 1861 г. Советский историк А. Ф. Смирнов установил, что студент Петербургского университета Т. Няшукайтис перевел на литовский язык польский гимн «Boże, coś Polskę...». В нашей статье высказывается предположение, что его перевод напечатан в издании «Giesmės pabožnos» и приводятся новые фак-

ты из его биографии. Есть и другие переводы этого гимна на литовский язык, но переводчики не устроены. Другой гимн «Jeszcze Polska nie zginęła...» был переведен на ли-

товский язык несколько раз. Этот гимн был популярен в народе. В этой статье опубликованы новые биографические данные об его переводчике — К. Сяуримавичусе.

EDITIONS-HYMNS OF 1861.

D. GARGASAITĖ

Summary

Before the rebellion of 1863 in Poland, Lithuania, Byelorussia took place a lot of manifestations, which were held in the streets, in churches and so on. During the demonstrations people sang hymns „Boże, coś Polskę...”, „Jeszcze Polska nie zginęła...” and others, which later on were called in literature national hymns of Poles. These hymns had traces of politics, called to the fight against tsarism, carried the ideas of Lublin unia. These hymns became popular among different peoples — they were translated into Russian, Latvian, Byelorussian, Ukrainian, Lithuanian languages. The year of edition of the „Giesmės nabožnos” was unknown. Now the year of edition is defined —

1861. It was founded by soviet historian A. F. Smirnov that the Polish hymn „Boże, coś Polskę...” was translated into Lithuanian by the student of the Petersburg university T. Nešukaitis. In the article is suggested supposition that hit translation was published in the edition „Giesmės nabožnos” and new facts of his biography are throwlighted upon. There are some other translations of this hymn into Lithuanian, but the authors are unknown. The other Polish hymn „Jeszcze Polska nie zginęła...” was translated into Lithuanian for some times. This hymn was very popular among the people. In this article also are published new facts of its translator's K. Siaurimavičius's biography.